

fig skuffet, og man kan begribe, at der meget let deraf vil komme en Misstemning tilstede, som meget let vilde kunne benyttes som et Agitationsmiddel i de nye Fæsteforhold mellem Godseier og Bonde, saaledes at den smukke, jeg vil ikke sige Forening, men Samstemning, som i Diebliffet heldigvis hersker mellem disse Samfundsclasser, kunde lide et Skaar. Hvorledes nu Spørgsmaalet skal løses, derom vil jeg ikke gjerne forhandle paa dette Sted; hvorledes i sin Tid Høiesteret vil see dette Spørgsmaal, veed jeg ikke, men det er mig ogsaa temmelig ligegyldigt, thi, saafremt de to Samfundsclasser kunne enes om et Resultat, saa skal jeg være fuldkommen tilfreds, naar dette bliver Lov, naar det bliver Lovens klare Indhold; men det, jeg ikke troer kan være den lovgivende Forsamlings Opgave, er at kaste disse mangfoldige Procesfer ind imellem os. Den ærede Ordfører bemærkede igaar, at det var uheldigt at stille et saadant Spørgsmaals Afgjørelse hen paa en Høiesteretsproces, der vilde medtage en Tid af 5 a 6 Aar, men det er jo netop det, man vil gjøre. Man vil jo netop i Loven henvise Spørgsmaalet til at faae sin Afgjørelse ved Høiesteret, og det ikke ved een Høiesteretsdom, thi forbi der er faldet en Høiesteretsdom, der har afgjort Spørgsmaalet med Hensyn til een Contract, saa er det jo ikke umuligt, at Afgjørelsen ved Høiesteret med Hensyn til andre Contracter vil blive en anden, og der vil derfor blive mange Procesfer. Man maatte ogsaa kun daarlig kjende vor Sagførerstand, og jeg tør vel sige, ogsaa de umiddelbart interesserede Personer, om man vilde troe, at Afgjørelsen ved een Høiesteretsdom skulde blive Afgjørelsen af alle de mange Contracter, ved hvilke dette Spørgsmaal kan reises.

Jeg kan saaledes ikke billige den Form, hvorunder den foreslaaede § 3 fremtræder, men jeg har endnu en anden Bemærkning ved samme Paragraph, som jeg ikke troer at burde tilbageholde, og det er den, at §§ 3, 4 og 8 i deres Samvirken stille de nye Fæsteforhold eller disse Forpagningsforhold paa en ganske anden Maade, end hidtil har fundet Sted i vor Lovgivning. Ved Loven af 1792 skabtes der en Form, der kunde træde istedetfor Lids-

fæste, men Godseierne vare forpligtede til at iagttage denne under Strafsansvar, og den daværende øverste Landboautoritet, Rentekammeret, var forpligtet til at vaage over, at den fulgtes. Nu er det bekjendt nok, at vore Indenrigsministre meget ofte have anseet det for nødvendigt at gjøre saadant Strafsansvar gjældende, og dette var ved Forordningen af 1792 ikke blot foreffrevet for de Tilfælde, at der blev indgaaet en Forpagningscontract paa et ringere Aaremaal end 50 Aar, men det gjaldt ogsaa for de Tilfælde, hvor der var indgaaet Contracter, der vel lode paa 50 Aar, men som gik ud paa et andet Forhold mellem Eier og Forpagter end det, Loven havde tænkt sig. Jeg behøver blot i det høie Things Erindring at gjenkalde Dommen af 1859. Hvad Indenrigsministeren dengang meente sig forpligtet til at søge afgjort ved Domstolene og søge Strafsansvar gjort gjældende for, var det Spørgsmaal, om en Contract, indgaaet paa 50 Aar, men efter Indenrigsministerens Mening af et iøvrigt ikke lovligt Indhold, fyldestgjorde Fæstelovgivningens Bestemmelser. Dette vil ikke længere kunne blive Tilfældet efter Udvalgets Forslag. Disse berøre ikke det Spørgsmaal, navnlig da ikke § 8. Hvorledes staaer Sagen, hvis Eieren tillader sig at overdrage en saadan Fæstegaard i Forpagning for et kortere Tidsrum end 50 Aar? Ja, derom gjælder den gamle Regel. Men § 8 indeholder den fulde Birkning af, at en med Hensyn til Aaremaalet gyldig Contract overskrider Reglerne i §§ 3 og 4, og dersom en Bonde altsaa frafriver sig den Ret, som § 3 forbyder ham at frafrive sig, saa siger § 8, at Følgen deraf er den, at en saadan Stipulation mellem Parterne er ugyldig; men Indenrigsministeren vil ikke længer kunne træde frem som Værge for Bonden, vil ikke kunne tage Sagen i sin Haand. At dette er saa, bliver endnu saameget klarere, naar man seer hen til selve Lovforslagets Text, thi deri staaer i § 3: „Tilfidesættelse af Lovens Bestemmelser medfører, at den paagjældende Gaard ikke ansees som lovlig bortforpagtet“; dette er Lovforslagets Bestemmelse, men denne Tanke er i Udvalgets Forslag kun vedligeholdt for det Tilfælde, at Gaarden ikke bortforpagtes i det